

BIỆN PHÁP QUẢN LÝ GIÁO DỤC KỸ NĂNG TỰ PHỤC VỤ THEO HƯỚNG TRẢI NGHIỆM CHO TRẺ MẦM GIÁO 5 – 6 TUỔI Ở HUYỆN THANH HÀ, TỈNH HẢI DƯƠNG

Dương Thị Điệp¹

Tóm tắt: Kỹ năng tự phục vụ là yếu tố hình thành nên tính tự lập. Chính vì vậy, việc rèn luyện kỹ năng này từ nhỏ sẽ giúp trẻ phát triển toàn diện, trở thành một người tự tin và tự chủ trong tương lai. Bài viết này sẽ tập trung xem xét một số biện pháp quản lý giáo dục kỹ năng tự phục vụ theo hướng trải nghiệm cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi tại địa bàn huyện Thanh Hà, tỉnh Hải Dương, nhằm cải thiện hiệu quả giáo dục toàn diện cho trẻ mầm non.

Từ khóa: Quản lý, kỹ năng tự phục vụ, giáo dục theo hướng trải nghiệm.

1. MỞ ĐẦU

Trong các kỹ năng sống (KNS) cần trang bị cho trẻ mầm non, nhóm kỹ năng tự phục vụ (KNTPV) được coi là cần thiết nhất giúp trẻ thích ứng với cuộc sống. Thiếu KNTPV trẻ sẽ gặp nhiều khó khăn trong việc tự chăm sóc bản thân cũng như tham gia vào các hoạt động tập thể.

Thực tiễn cho thấy, có nhiều nội dung, phương pháp và hình thức giáo dục KNTPV, song giáo dục qua trải nghiệm đang được sử dụng rộng rãi và chứng minh hiệu quả vượt trội so với nhiều hình thức khác. Giáo dục theo hướng trải nghiệm không chỉ giúp trẻ phát triển năng lực cá nhân và tăng cường sự tự tin mà còn kích thích sự hứng thú, chú ý, tính kỷ luật trong việc rèn luyện KNTPV.

Quản lý công tác giáo dục KNTPV cho trẻ theo hướng trải nghiệm được xác định là mục tiêu ưu tiên mà các nhà quản lý mầm non cần thực hiện. Trong khuôn khổ bài báo này, tác giả đưa ra một số biện pháp hữu ích giúp cán bộ quản lý (CBQL) giáo viên mầm non (GVMMN) có thể chủ động xây dựng kế hoạch, bồi dưỡng đội ngũ và huy động nguồn lực để nâng cao hiệu quả giáo dục KNTPV cho trẻ mầm non 5-6 tuổi theo hướng trải nghiệm tại huyện Thanh Hà, tỉnh Hải Dương.

2. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

2.1. Một số khái niệm cơ bản

2.1.1. Quản lý giáo dục

Theo tác giả Trần Kiêm: “Quản lý là những tác động của chủ thể quản lý trong việc huy động, kết hợp, sử dụng, điều chỉnh, điều phối các nguồn lực (nhân lực, vật lực, tài

¹ Trường Mầm non Thanh Hải, xã Thanh Hải, huyện Thanh Hà, tỉnh Hải Dương

lực) trong và ngoài tổ chức (chủ yếu là nội lực) một cách tối ưu nhằm đạt được mục đích của tổ chức với hiệu quả cao nhất” [7].

Quản lý giáo dục là tác động có hệ thống, có kế hoạch và hướng đích của chủ thể quản lý ở các cấp, đảm bảo sự phát triển hài hòa và toàn diện của đối tượng giáo dục. Đối tượng của quản lý là con người. Công cụ quản lý giáo dục bằng pháp luật.

Như vậy, khái niệm Quản lý giáo dục được hiểu là: “Sự tác động có tổ chức, có định hướng phù hợp với qui luật khách quan của chủ thể quản lý đến đối tượng quản lý nhằm đưa hoạt động giáo dục ở từng cơ sở và của toàn bộ hệ thống giáo dục đạt tới mục tiêu đã định”.

2.1.2. Kỹ năng tự phục vụ của trẻ mầm non

Kỹ năng tự phục vụ là một trong những kỹ năng cần thiết đối với trẻ. Đó là những hoạt động được thực hiện hàng ngày để trẻ em sẵn sàng tham gia vào các hoạt động đời sống.

Kỹ năng tự phục vụ của trẻ mầm non là những kỹ năng giúp trẻ tự nhận biết, làm chủ, chăm sóc và bảo vệ bản thân. Kỹ năng này giúp trẻ có thể thực hiện các hoạt động một cách độc lập hoặc dưới sự hướng dẫn, giúp đỡ một phần từ người lớn.

2.1.3. Quản lý giáo dục kỹ năng tự phục vụ theo hướng trải nghiệm cho trẻ mầm non

Theo chương trình giáo dục phổ thông: “Hoạt động trải nghiệm là hoạt động giáo dục do nhà giáo dục định hướng, thiết kế và hướng dẫn thực hiện, tạo cơ hội cho học sinh tiếp cận thực tế, thể nghiệm các cảm xúc tích cực, khai thác những kinh nghiệm đã có và huy động tổng hợp kiến thức, kỹ năng của các môn học để thực hiện những nhiệm vụ được giao hoặc giải quyết những vấn đề của thực tiễn đời sống nhà trường, gia đình, xã hội phù hợp với lứa tuổi; thông qua đó, chuyển hoá những kinh nghiệm đã trải qua thành tri thức mới, hiểu biết mới, kỹ năng mới góp phần phát huy tiềm năng sáng tạo và khả năng thích ứng với cuộc sống, môi trường và nghề nghiệp tương lai.” [3]

Quản lý giáo dục kỹ năng tự phục vụ cho trẻ mầm non theo hướng trải nghiệm là quá trình tác động có mục đích, có kế hoạch của chủ thể quản lý đến tập thể giáo viên nhằm định hướng, hỗ trợ giáo viên thiết kế, tổ chức, hướng dẫn các hoạt động cho trẻ tham gia, tiếp xúc thực tế, thể nghiệm cảm xúc tích cực, khai thác kinh nghiệm đã có, qua đó giúp trẻ dễ dàng và nhanh chóng tích lũy kiến thức, kinh nghiệm để giải quyết các vấn đề thực tiễn.

2.2. Các biện pháp quản lý giáo dục kỹ năng tự phục vụ cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi theo hướng trải nghiệm ở huyện Thanh Hà, tỉnh Hải Dương

2.2.1. Nâng cao nhận thức cho các lực lượng tham gia về giáo dục kỹ năng tự phục vụ cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi theo hướng trải nghiệm

*** Mục tiêu của biện pháp**

Việc nâng cao nhận thức cho các lực lượng giáo dục trong và ngoài trường có ý nghĩa quan trọng, giúp thúc đẩy việc xây dựng kế hoạch đúng hướng, tổ chức thực hiện nhất quán và kiểm tra đánh giá đồng bộ, hiệu quả.

*** Nội dung biện pháp**

Nâng cao nhận thức về vai trò, trách nhiệm của hiệu trưởng, đội ngũ giáo viên và các đoàn thể chính trị trong nhà trường đối với công tác này, do đó việc tự học hỏi, tự bồi dưỡng thường xuyên về trình độ, chuyên môn nghiệp vụ là điều cần thiết.

Đồng thời tuyên truyền, phổ biến, nâng cao ý thức trách nhiệm cho cha mẹ trẻ, các tổ chức, cá nhân, doanh nghiệp ở cộng đồng, địa phương về vai trò của quá trình chăm sóc, giáo dục trẻ mầm non.

*** Cách thức thực hiện biện pháp**

- Tổ chức quán triệt trong đội ngũ CBQL, giáo viên và nhân viên về nhiệm vụ giáo dục KNSTPV cho trẻ trong nhà trường. Đồng thời phối hợp với chính quyền, đoàn thể nhằm tăng cường tuyên truyền, phổ biến về vai trò ý nghĩa của việc giáo dục KNTPV cho trẻ mầm non.

- Tổ chức sinh hoạt chuyên đề, bồi dưỡng chuyên môn, xây dựng kế hoạch bồi dưỡng đội ngũ, khích lệ, động viên kịp thời những cá nhân thực hiện tốt hoạt động giáo dục KNSTPV cho trẻ trong nhà trường.

*** Điều kiện thực hiện biện pháp**

- Lãnh đạo nhà trường phải hiểu rõ vai trò, vị trí của việc giáo dục KNTPV cho trẻ mầm non, từ đó tạo sự nhất trí đồng thuận trong và ngoài nhà trường cho quá trình giáo dục.

- Chính quyền địa phương, đặc biệt là cha mẹ trẻ cần được khuyến khích tham gia tích cực vào các hoạt động giáo dục KNTPV cho trẻ bằng việc phối hợp chặt chẽ, cung cấp các thông tin về sự phát triển của trẻ; tăng cường đối thoại để cùng nhau giải quyết vấn đề, hỗ trợ giáo viên, nhà trường thực hiện mục tiêu giáo dục.

2.2.2. Thiết kế nội dung giáo dục kỹ năng tự phục vụ cho trẻ mẫu giáo 5- 6 tuổi theo hướng trải nghiệm

*** Mục tiêu của biện pháp**

-Thiết kế nội dung giáo dục KNTPV cho trẻ ở trường Mầm non nhằm chỉ rõ những kỹ năng cần giáo dục cho trẻ, để giúp trẻ tự nhận biết, làm chủ, chăm sóc, bảo vệ và kiểm soát bản thân một cách độc lập. Đồng thời xác định cụ thể nội dung, địa điểm, thời gian trải nghiệm nhằm giúp trẻ được thể nghiệm cảm xúc, huy động kinh nghiệm hay vận dụng hiểu biết vào giải quyết vấn đề thực tiễn.

*** Nội dung biện pháp**

Đối với lứa tuổi mẫu giáo lớn (5-6 tuổi), các nội dung giáo dục KNTPV hướng đến sự chủ động và tự lập cao trong việc chăm sóc, bảo vệ bản thân như ăn, uống; ngủ nghỉ, vệ sinh cá nhân, luyện tập vận động, chuẩn bị đồ dùng cá nhân, sử dụng đồ chơi đúng nơi, đúng chỗ, an toàn và thẩm mỹ; thực hiện một số hoạt động giúp đỡ người khác như bạn bè, cô giáo, bố mẹ....

Các nội dung này được thiết kế linh hoạt, phù hợp với lứa tuổi, giới tính, địa phương và gắn liền với các hoạt động trải nghiệm, thực hành.

*** Cách thức thực hiện biện pháp**

Thành lập ban chỉ đạo xây dựng nội dung, phân công rõ trách nhiệm từng thành viên, xác định kế hoạch, mục tiêu, thời gian, địa điểm, lực lượng tham gia cụ thể, đảm bảo các điều kiện khả thi:

- Với cán bộ quản lý: Nắm rõ các văn bản chỉ đạo, các quy định, để xây dựng kế hoạch bám sát với thực tiễn nhằm khuyến khích giáo viên thiết kế được những nội dung giáo dục hữu ích cho trẻ trong độ tuổi.

- Với đội ngũ giáo viên: Dựa trên việc tự đánh giá hiệu quả giáo dục KNTPV, tự đánh giá năng lực của bản thân, khảo sát những khó khăn mà trẻ đang gặp phải để thiết kế kế hoạch dạy học và giáo dục phù hợp nhất với trẻ.

- Với lực lượng giáo dục ngoài nhà trường: xây dựng kế hoạch phối hợp giáo dục với nhà trường, tạo mọi điều kiện hỗ trợ trẻ rèn luyện KNTPV ở mọi lúc, mọi nơi.

*** Điều kiện thực hiện biện pháp**

Các lực lượng phải hiểu rõ trẻ, hiểu rõ vai trò của việc giáo dục KNTPV, từ đó nâng cao ý thức trách nhiệm, chủ động tìm tòi, cập nhật, đổi mới các nội dung và biện pháp giáo dục nhằm rèn luyện có hiệu quả KNTPV cho trẻ.

Có sự hỗ trợ, phối hợp đồng bộ giữa nhà trường, địa phương về chính sách và các nguồn lực khác, tạo môi trường tốt nhất cho việc giáo dục trẻ.

2.2.3. Bồi dưỡng năng lực tổ chức hoạt động giáo dục kỹ năng tự phục vụ cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi theo hướng trải nghiệm

*** Mục tiêu của biện pháp**

Đội ngũ thực hiện hoạt động giáo dục KNTPV cho trẻ là nhân tố quyết định chất lượng và hiệu quả của hoạt động này. Thực tiễn cho thấy giáo viên được đào tạo, bồi dưỡng chuyên môn, nghiệp vụ thường xuyên nhưng năng lực tổ chức hoạt động trải nghiệm nhằm giáo dục KNTPV lại chưa được chú trọng, do đó các nhà quản lý cần tăng cường công tác bồi dưỡng năng lực cho giáo viên trong hoạt động này.

*** Nội dung biện pháp**

Bồi dưỡng thường xuyên là nhiệm vụ, trách nhiệm cũng đồng thời là nhu cầu thiết yếu mà mỗi giáo viên cần ý thức rõ. Các nhà trường cần xây dựng kế hoạch bồi dưỡng và tự bồi dưỡng cụ thể nhằm khuyến khích sự tham gia đầy đủ, tích cực của các lực lượng giáo dục trong nhà trường.

Nội dung bồi dưỡng cho giáo viên cần được xây dựng sát nhu cầu thực tiễn, phù hợp với khả năng của cô và trẻ, nhằm phát triển năng lực tổ chức giáo dục cũng như rèn luyện được KNTPV của trẻ. Quá trình bồi dưỡng được tiến hành bằng nhiều hình thức như sinh hoạt chuyên môn, đồng nghiệp trao đổi, chia sẻ kinh nghiệm; tổ chức hội thảo, hội nghị, các chuyên đề, tọa đàm về vấn đề giáo dục KNTPV cho trẻ.

Vấn đề tự bồi dưỡng cũng được chú trọng trong mỗi nhà trường thông qua các phương pháp tự học, tự nghiên cứu, quan sát, trải nghiệm; thông qua các phương tiện truyền thông, mạng xã hội...

*** Cách thức thực hiện biện pháp**

Tăng cường bồi dưỡng kiến thức tâm lý học, sinh lý học lứa tuổi mầm non thông qua các hội thảo trao đổi, chuyên đề, tình huống thực tiễn.

Xây dựng kế hoạch tập huấn, bồi dưỡng sớm, tập trung bồi dưỡng các năng lực gắn với nhu cầu của trẻ, của giáo viên và thực tiễn của địa phương, của nhà trường.

*** Điều kiện thực hiện biện pháp**

Hiệu trưởng phải nắm rõ các văn bản, những quy định, hướng dẫn của ngành để xây dựng kế hoạch đào tạo, bồi dưỡng phù hợp và thiết thực với điều kiện cơ sở vật chất, tài chính, nguồn nhân lực của nhà trường.

Xác định và bổ sung các tiêu chí đánh giá năng lực giáo dục kỹ năng tự phục vụ thông qua trải nghiệm

Giáo viên phải có ý thức, tự giác, tích cực, chủ động tham gia học tập, bồi dưỡng chuyên môn, nghiệp vụ; đồng thời không ngừng tự trau dồi năng lực tổ chức hoạt động giáo dục cho bản thân.

2.2.4. Phối hợp các lực lượng giáo dục trong và ngoài nhà trường, huy động các nguồn lực hỗ trợ hoạt động giáo dục kỹ năng tự phục vụ cho trẻ mẫu giáo 5 - 6 tuổi

*** Mục tiêu của biện pháp**

Tăng cường huy động các nguồn lực như tài chính, cơ sở vật chất trong hoạt động giáo dục kỹ năng tự phục vụ cho trẻ. Do đó quản lý, chỉ đạo việc huy động và sử dụng hợp lý các điều kiện sẽ giúp cho nhà trường không chỉ phát huy tốt nội lực mà còn tận dụng nguồn lực từ bên ngoài kịp thời và hiệu quả.

*** Nội dung biện pháp**

“Giáo dục và Đào tạo là quốc sách hàng đầu, là sự nghiệp của Đảng, Nhà nước và của toàn dân, nên công tác xã hội hoá giáo dục được xem là sự vận động các ngành các cấp, các tổ chức xã hội và mỗi người để mọi người hiểu được trách nhiệm và nghĩa vụ, quyền lợi của mình về giáo dục, tạo cơ hội cho mọi người được hưởng thụ và tham gia xây dựng nền giáo dục tiên tiến, để giáo dục thực sự là của mọi người và vì mọi người” [6].

Sự thành công trong việc giáo dục kỹ năng tự phục vụ cho trẻ không chỉ phụ thuộc vào đội ngũ giáo viên, điều kiện, cơ sở vật chất, thiết bị, phương tiện dạy học của các nhà trường mà còn chịu sự chi phối của các hoạt động phối hợp, hỗ trợ từ cộng đồng, địa phương.

Huy động các lực lượng đầu tư sức người, sức của, nhân lực, trí tuệ để xây dựng cơ sở vật chất, trang thiết bị phục vụ nuôi dưỡng và chăm sóc giáo dục, đồng thời có ý thức trong quản lý, sử dụng bảo quản và khai thác hiệu quả các nguồn lực đó.

*** Cách thức thực hiện biện pháp**

- Thiết lập và duy trì mối quan hệ mật thiết với các tổ chức, cá nhân, phát huy sức mạnh tổng hợp trong và ngoài nhà trường; thường xuyên tổ chức các hoạt động tiếp xúc giao lưu với các tổ chức đoàn thể, chính quyền địa phương để nhận được sự tham gia tích cực từ họ.

- Cần thiết lập mối quan hệ chặt chẽ giữa nhà trường với gia đình trẻ, chia sẻ kiến thức chăm sóc, giáo dục; trao đổi khó khăn về hoàn cảnh, đặc điểm tâm sinh lý...

*** Điều kiện thực hiện biện pháp**

Có chủ trương, chính sách và được sự ủng hộ của các cơ quan quản lý giáo dục cấp trên như Sở, Phòng cùng các cơ quan đoàn thể, chính quyền địa phương.

Xây dựng được mối quan hệ mật thiết, gắn bó giữa gia đình, nhà trường và xã hội, đảm bảo tất cả các bên đều có lợi, từ đó giúp cho các lực lượng này nâng cao nhận thức và tích cực tham gia, ủng hộ.

2.2.5. Đẩy mạnh kiểm tra, giám sát, đánh giá việc thực hiện giáo dục kỹ năng tự phục vụ gắn với công tác thi đua, khen thưởng

*** Mục tiêu của biện pháp**

Kiểm tra, đánh giá giúp nhà quản lý đánh giá và điều chỉnh kịp thời quá trình tổ chức, thực hiện, tạo lập các mối liên hệ ngược, thường xuyên và bền vững giúp nhà quản lý thực hiện tốt nhiệm vụ của mình.

Kiểm tra, giám sát, đánh giá cho thấy được những mặt mạnh, mặt hạn chế của kế hoạch, quá trình tổ chức thực hiện, chỉ đạo và có hướng điều chỉnh kịp thời, hiệu quả.

*** Nội dung biện pháp**

- Xác định các tiêu chí đánh giá cụ thể dựa vào kế hoạch, tùy thuộc đối tượng và điều kiện thực hiện.

- Đưa thi đua, khen thưởng vào quá trình đánh giá để tạo động lực, khích lệ giáo viên tham gia.

*** Cách thức thực hiện biện pháp**

Kiểm tra, đánh giá thường xuyên và định kì về kế hoạch, mục tiêu, nội dung, hình thức tổ chức các hoạt động giáo dục KNTPV cho trẻ. Kiểm tra chất lượng hoạt động giáo dục KNTPV cho trẻ thông qua hoạt động trải nghiệm với các nội dung trải nghiệm cụ thể, việc sử dụng các phương pháp và hình thức trải nghiệm có gắn liền với việc giáo dục các KNTPV hay không...

Kiểm tra, đánh giá gắn với công tác thi đua khen thưởng được xác định với các tiêu chí thi đua cụ thể, để đánh giá không chỉ ý thức, thái độ, mà còn cả mức độ và hiệu quả tham gia của các thành viên trong từng chủ đề hoạt động trải nghiệm, nhằm khích lệ động viên thay vì nhằm mục đích cạnh tranh vị trí hay thứ bậc.

*** Điều kiện thực hiện biện pháp**

Cần sự nhất quán trong chỉ đạo, thực hiện và kiểm tra, đánh giá

Cần sự chung tay của các lực lượng giáo dục để có những hỗ trợ cần thiết, kịp thời và tạo được động lực cho giáo viên.

2.2.6. Mối quan hệ của các biện pháp

Các biện pháp quản lý giáo dục KNTPV theo hướng trải nghiệm cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi được đề xuất có mối quan hệ chặt chẽ và thống nhất với nhau. Các biện pháp quản lý trên vừa có tính độc lập tương đối vừa có mối liên hệ chặt chẽ và bổ sung cho nhau trong một chỉnh thể thống nhất. Do đó muốn nâng cao hiệu quả quản lý, cần linh hoạt phối hợp các biện pháp này trong quá trình giáo dục KNTPV cho trẻ.

3. KẾT LUẬN

Để hiệu quả công tác giáo dục KNTPV cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi theo hướng trải nghiệm đạt hiệu quả cao nhất, ngoài việc chú trọng chất lượng đội ngũ giáo viên, đảm bảo cơ sở vật chất, huy động các nguồn lực tham gia... nhà quản lí và mỗi giáo viên cần chú trọng thời điểm dạy trẻ KNTPV càng sớm càng tốt, luôn động viên, khích lệ trẻ và đặc biệt là cùng trẻ luyện tập mỗi ngày, để trẻ được trải nghiệm mọi lúc, mọi nơi.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Bộ Giáo dục và Đào tạo (2015), Điều lệ trường mầm non, Ban hành kèm theo Văn bản hợp nhất số 04/VBHN - BGDDT, ngày 24 tháng 12 năm 2015.
2. Bộ Giáo dục và Đào tạo (2018), Quyết định số 26/2018/QĐ- BGDDT ngày 08/10/2018 ban hành quy định chuẩn nghề nghiệp giáo viên MN.
3. Bộ Giáo dục và Đào tạo (2018), Thông tư số 32/2018/TT-BGDDT, ngày 26 tháng 12 năm 2018, Ban hành Chương trình giáo dục phổ thông, hoạt động trải nghiệm và hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp.
4. Bộ Giáo dục và Đào tạo (2021), Thông tư số 01/VBHN-BGDDT, ngày 13 tháng 4 năm 2021, Ban hành Chương trình giáo dục mầm non.
5. Hồ Lam Hồng (2006), Rèn cho trẻ kỹ năng tự phục vụ, NXB Văn hóa.
6. Nguyễn Thanh Huyền (2008), Biện pháp giáo dục tính tự lực cho trẻ 4 - 5 tuổi và trẻ 5 - 6 tuổi thông qua chế độ sinh hoạt tại trường mầm non, luận văn thạc sĩ, ĐHSPTN.

7. Trần Kiểm (2016), Quản lý và lãnh đạo nhà trường hiệu quả, NXB Đại học Sư phạm, Hà Nội.
8. Quốc hội nước Cộng hòa Xã hội chủ nghĩa Việt Nam, Luật số 43/2019/QH14, ngày 14/6/2019.
9. Phòng Giáo dục & Đào tạo Thanh Hà, Báo cáo tổng kết giáo dục mầm non huyện Thanh Hà năm học 2018 - 2019.

**MANAGEMENT MEASURES FOR EXPERIENTIAL SELF-SERVICE SKILLS
EDUCATION FOR KINDERGARTEN CHILDREN AGED 5-6 IN THANH HA
DISTRICT, HAI DUONG PROVINCE**

Duong Thi Diep

Abstract: *Self-service skills are the building blocks of independence. Therefore, practicing this skill from a young age will help children develop comprehensively, becoming a confident and independent person in the future. This article will focus on looking at some experiential measures to manage self-service skills education for preschool children 5-6 years old in Thanh Ha district, Hai Duong province, in order to improve teaching effectiveness. comprehensive education for preschool children.*

Keywords: *Management, self-service skills, experiential education.*

*(Ngày Tòa soạn nhận được bài: 19-7-2023; ngày phản biện đánh giá: 09-8-2023;
ngày chấp nhận đăng: 28-8-2023)*